

Lozan Barış Antlaşması 89 Yaşında!

Ancak günümüzde Cumhuriyeti ve Atatürk devrimlerini içine sindirememiş bazı eski dönem kalıntıları Lozan Antlaşması'nı eleştirmeyi sürdürmektedir. Lozan Antlaşması, TBMM hükümetinden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ulaşmanın yolunu açmıştır. Lozan Antlaşması'nın kabulü ile uluslararası varlığı kabul edilmiş ve ulusal sınırları belirlenmiş olan Türkiye, 29 Ekim 1923'te cumhuriyeti ilan edecektir.

Prof. Dr. Vural F. SAVAŞ
Mustafa Kemal Derneği Genel Başkanı

Cumhuriyet tarihimizin en önemli dönüm noktalarından biri Lozan Barış Antlaşması'dır. 24 Temmuz 1923 tarihinde İsviçre'nin Lozan kentinde imzalanan bu antlaşma ile bütün dünya, İstiklal Savaşı'nı zaferle sonuçlandıran Türkiye'yi tam bağımsız bir ülke olarak tanıdığını kabul ve ilan etmiştir.

Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922) ile sonuçlanan İstiklal Savaşı'ndan sonra İtilaf Devletleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetini Lozan'da toplanacak olan barış konferansına davet etmek zorunda kalmıştı. Ancak bu davet, aynı zamanda İstanbul hükümetine de yapılmıştı. Böyle bir davet TBMM hükümeti ile İstanbul hükümeti arasında bir sürtüşmeye yol açmak ve Türkiye'yi barış masasında zayıflatmak amacına yönelik bir komploydu.

TBMM, Mustafa Kemal'in öncülüğünde 1 Kasım 1922'de Saltanatı kaldırmak suretiyle İtilaf Devletleri'nin bu tuzağından kendini kurtarmış ve yeni Türkiye'nin tek temsilcisinin TBMM ve onun hükümeti olduğunu bir kez daha bütün dünyaya göstermiştir.

Konferansa katılmadan önce karşılaşılan bir başka sorun da delegasyona kimin başkanlık edeceği sorunuydu. Kongre başkanlığını o tarihte Başbakan olan Rauf (Orbay) Bey yapmak istiyordu. Çünkü Rauf Bey, Osmanlı İmparatorluğu ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan Mondros Ateşkes Anlaşması'nda (30 Ekim 1918) Osmanlı Devleti'ni, Bahriye Nazırı olarak temsil etmişti. Bu anlaşma ile Misakımilli'de kabul edilecek olan ulusal sınırların belirlenmesi gibi olumlu bir sonuç alınmışsa da, askeri yönden stratejik noktaların düşman kuvvetleriyle işgali, ordunun terhisi, silahların toplanması ve İtilaf Devletleri'nin gerekli gördükleri zaman istedikleri bölgeyi işgal edebilecekleri gibi ödünlerin verilmesi Mudanya Mütarekesi'nin daha sonradan şiddetle eleştirilmesine neden olmuş hatta "vatana ihanet" olarak nitelendirilmişti.

Rauf Bey, Lozan'a gitmeyi adı çevresinde yoğunlaşan etkiden kurtulmak için istiyordu. Ancak Mustafa Kemal, Mudanya Ateşkes görüşmelerini başarıyla yürüten İsmet (İnönü) Paşa'nın gitmesini uygun görmüştü ve O'nu Dışişleri Bakanlığı'na atamıştı. Bu atama Rauf Bey ve yandaşlarında kırgınlığa neden olmuş, heyet yola çıkmadan önce başarısız

olacağı propagandası ortalığa yayılmıştı. Bu olumsuz propagandaya karşı Lozan'a İsmet (İnönü) Bey'in başkanlığında Sağlık Bakanı Dr. Rıza (Nur) ve Maliye Bakanı Hasan (Saka) Bey'den oluşan bir kurul gönderilmiş, kurula danışman, çevirmen ve sekreteryadan oluşan otuzdan çok teknik eleman eşlik etmiştir. Lozan Konferansı, taraflar arasındaki tartışmaların çok çetin geçmesi nedeniyle bir ara kesintiye uğramıştır. 20 Kasım 1922 – 4 Şubat 1923 "1. Dönemi", 23 Nisan – 24 Temmuz 1923 da "2. Dönemi" oluşturur. 1. Dönem toplantılarında İngiliz Kurulu başkanı Lord Curzon kendini beğenmiş ve sert bir üslup içinde İsmet Paşa'nın her isteğine karşı çıkmış, ancak sonunda İsmet Paşa'nın direnci karşısında yenilgiyi kabul etmiş ve konferansın 2. Dönemine katılmamıştır.

24 Temmuz'da imzalanan Lozan Antlaşması ile komşularımızla olan bugünkü sınırlar (Hatay dışında) belirlenmiş, **kapitülasyonlar tümüyle kaldırılmış**, azınlık hakları güvence altına alınmış, Boğazlar silahsızlandırılmış (kendi ordumuz da dahil), Ege adaları Yunanistan'a bırakılmış, Batı Trakya'daki Türklerle İstanbul'daki Rumlar dışında, Anadolu ve Doğu Trakya'daki Rumlar ile Yunanistan'daki Türklerin değişimine (mübadelesine) karar verilmiş, Patrikhane ve yabancı okulların İstanbul'da kalması kabul edilmiştir.

Dönemin uluslararası koşulları ve en önemlisi, varını yoğunu Kurtuluş Savaşı'nda tüketen, savaştan bıkmış ve yoksul Anadolu halkının durumu dikkate alındığı zaman ülke bütünlüğü ve güvenliği yönünden alınan bu sonuçlar nedeniyle

Lozan Antlaşması'nın bir diplomatik zafer olduğu anlaşılır.

Ancak, günümüzde Cumhuriyeti ve Atatürk devrimlerini içine sindirememiş bazı eski dönem kalıntıları Lozan Antlaşması'nı eleştirmeyi sürdürmektedir. Onlara göre başta **İsmet İnönü** olmak üzere Lozan'a giden kurulumuz cahil ve deneyimsiz kimselerden oluşmuş ve 12 Adayı Yunanistan'a bırakmak, Yunanistan'dan savaş ödencesi almamak, Musul'u İngilizlere bırakmak ve Hatay'ı almamak gibi "vatan hainliği" sayılacak hatalar işlemişlerdir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin imzaladığı **Sevr Antlaşması** (10 Ağustos 1920), bir antlaşma olmayıp yalnızca bir öneri olduğu için, onu Lozan Antlaşması ile karşılaştırmanın anlamsız olacağı gibi yalana dayalı bir savunma ile Sevr'i imzalayan Osmanlı hükümetini aklamaya ve Lozan'ı imzalayan TBMM hükümetini karalamaya yönelmişlerdir.

**Lozan Antlaşması TBMM hükümetinden
Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne ulaşmanın yolunu açmıştır.**

Lozan Antlaşması'nın kabulü ile uluslararası varlığı kabul edilmiş ve ulusal sınırları belirlenmiş olan Türkiye, 29 Ekim 1923'te cumhuriyeti ilan edecektir.

Lozan Antlaşması'nın 89. yılını kutlarken, görüşmeleri Ankara'dan yönlendiren **Mustafa Kemal Paşa'yı** ve bize bu diplomatik zaferi kazandıran kurulumuzun özverili üyelerini başta **İsmet İnönü** olmak üzere, minnet ve saygıyla anıyoruz.